

СЕДАМДЕСЕТ ГОДИНА ЦРКВЕ СВЕТЕ ПЕТКЕ У ПЉЕВЉИМА

СВЈЕДОК ОВОГА ВИЈЕКА

Црква Свете Петке је једини православни храм у граду Пљевљима. Подигнута је 1927. године у славу Богу и Светој Петки која се прославља сваке године 27. октобра. Овај празник, у народу назван Петковица, највише светкују жене

да би лакше рађале, нероткиње да би занијеле, а пљеваљски Срби тог дана имају двоструки поменик: 1912. године су се на Петковицу ослободили вишевековног турског ропства, а 1918. године аустроугарског. (И суседно Пријеполје је на Дан Свете Петке у балканском рату ослобођено 500-годишње турске владавине). У знак захвалности ослободиоцима народ Пљеваља подигао је овај храм рукама неимара **Максима Бацковића**. Звона су цркви подарили: Коло Српских Сестара, црквена општина и официр црногорске војске краља **Николе** храбри **Миљан Јакић**, отац народног хероја **Велимира Јакића**.

У протеклих 70 љета црква Свете Петке је делила судби-

ну са својим верницима и народом. Паљена, скрнављена, одсјечена од своје порте, што је само наше једноумље и безумље могло учинити, она ће дочекати нови вијек као заштитница града и као истински свједок времена и насиља у коме су живели и кога су трпјели њени поклоници. Можда се нигдје у нашем крају, као код овог светог пљеваљског храма, нису тако чврсто срела и препрела народна осећања вере и слободе.

В. Бојовић

АКТИВНОСТ КОЛА СРПСКИХ СЕСТАРА МИЛЕШЕВСКЕ ЕПАРХИЈЕ

КОЛО ЗАВИСИ ОД КОЛОВОЂЕ

Од пре пет година под окриљем Милешевске епархије у Пљевљима, као и другим општинама, активирано је патриотско и хумано женско друштво - Коло Српских Сестара. У остваривању својих програмских задатака пљеваљско удружење родољубивих жена је најагилније у епархији.

Као што је познато рад Кола Српских Сестара ослања се на своју столетну и богату традицију. Оно је основано у Београду 1903. године са циљем да материјално и морално помаже угрожени српски народ који је почетком овог века живео у неослобођеним крајевима. Коло је имало своје подружнице у скоро свим већим местима Србије. У Пљевљима је подружница Кола Српских Сестара основана 1930. године. На челу подружнице је била госпођа **Севастија Јовановић**, супруга тадашњег председника суда у Пљевљима. И све до другог светског рата запажена је њена разноврсна социјална и културна актив-

ност. Њене чланице су, на пример, организовале рад Ћилимарске школе у Пљевљима у коју је сваке године примано по 20 сиромашних девојака које су обучаване у ткању ћилима. Од добијених прихода помагани су сиромашни, збрињавана сирочад и организоване бесплатне школске и болничке трпезе за најсиромашнију децу. Приређиване су бројне добротворне забаве и приредбе у корист сиротиње и ратних инвалида.

Ова хумана активност Кола Српских Сестара свуда је прекинута после другог светског рата од стране нове власти и анационалне комунистичке идеологије. И то је оцењено као „буржоаска“ прошлост. Али после полувековног прекида недавно су нас невоље натерале да поново оживи рад Кола Српских Сестара. Било је то одмах после кобног распада брионске Југославије. Повратак активности Кола значило је враћање на онај почетак где су стале наше светосавске, српске мајке и баке. У насталим ратним приликама ваљало је организовати помоћ избеглицама, рањеницима, деци, болесним и самохраним. Све ове задатке је веома успешно остваривало Коло Српских Сестара у Пљевљима. То су најбоље осетиле њима суседне општине у Босни и Херцеговини којима је пљеваљско Коло пружало и пружа несребичну и свестрану хуманитарну помоћ. У остваривању тих задатака Пљевљанке су имале завидан успех. По угледу на своје славне претходнице из ранијих слободарских времена. А ивер, кажу, и не пада далеко од кладе. На челу Кола се налази вредна и пожртвована председница **Слава Драгашевић**. Свако коло је увек зависило од коловође.

Слава Драгашевић

Пљеваљско Коло српских сестара на освећењу славског колача у манастиру Свете Тројице на дан Мале Госпојине, своје крсне славе

*Драгица - Сека Рељић
Председница Кола Српских Сестара
Милешевске епархије*

СТОЖЕР ДОМАТИНСТВА

ОГЊИШТЕ

Шта знамо о средишту живота у сеоском домаћинству кога је било грех опсовати, плунути или...?

Оно није било само место на коме се припремала храна. Око њега су се укућани окупљали, ту су разговарали и договарали се, ту су примали и госте. Природно је стога што се огњишту свука указивало дубоко поштовање. Оно је, као и предмети који чине функционалну целину с њим, представљало домаћу, породичну светињу. У њега су се сељаци често заклињали. Како наводи Сима Тројановић, заклетва огњиштем имала је за Црногорце исту тежину као и заклињање Богом.

Наравно, огњиште је фигурирало као неприкосновено место. О томе сведоче и многе забране којима је било окружено. Нису га, на пример, смели срушити или оштетити, чак и онда када је изгубило своју сврсисходност.

Из огњиште и вериге

Као илустрација може нам послужити један случај забележен у Бранковини. Тамо је некад била кућа проте Матије Ненадовића. Кућа је срушена и од ње је остало само огњиште. Оно је стајало усред стрмог жита и сметало при обављању пољских радова. Али, тадашњи власник није хтео или није смео да га преоре.

Огњиште се није скривало ни на који начин. Под забраном је био и његов додир са стварном или замисљеном нечистоћом. Избегавали су, рецимо, да га додирну ногом и да му приступе неумивени, неуредни. Ватра на огњишту се није палила нечистим стварицама. У Рашкој, на пример, нису за ту прилику користили јасиково дрво које је ударио гром, као „проклето“, као ни оно које је потицало из разрушене богомоље или воденице.

Као што то показује обимна грађа, огњиште је било и ритуално средиште куће. Имало је исту улогу као олтар у храму. Понегде је служило и као исповедаоница. У Босни је кружила прича да су се на огњишту исповедале жене које су некада биле вештице па се покајале и одлучиле да престану носити зло ближњима. Чиниле су то онда када нису могле да дођу до свештеника. Разгнурале би луг на месту на коме се пекао хлеб

и три гута понови- ле: „Исповедам се Богу да сам била „зла друга“ (то јест вештица), а ако више то била божијег лица не видела, но се у вечном огњу пекла“. Веровало се да Бог такву исповест прима као да је учињена пред свештеним лицем.

Много чешће се, међутим, огњиште јављало у улози жртвеника. Жртве на њему су приношене у многим приликама. Типично у том погледу било је жртвовање приликом усељавања у нову кућу. Понегде је жртва била и намењена огњишту. У Сурдулици и околним селима заложили би ватру на њему а потом заклали једну кокошку. На доњем крају огњишта („прекладнику“) издубили би рупу и у њој спуштали кокошију главу. Жртве на огњишту приношене су и о појединим празницима. Најпознатије су биле свакако оне намењене бадњаку. У тим жртвеним ритуалима посебан значај су имале вериге над огњиштем. Тако су, рецимо, на Бадњи дан бадали у њих врх од бадњака, а на Игњатијевдан шљивову гранчицу. У источној Србији су на дан Светог Мрате клали петла на прагу а затим вешали о вериге његову главу, ноге и нешто перја. Све су то на веригама и остављали док само не би отпало.

Неки истраживачи претпостављају да се култ огњишта у давној прошлости заснивао на сасвим религијским схватањима. Претпостављају, наиме, да се место коме је указивано посебно поштовање, место на коме су се обављали најважнији породични ритуали, морало замисљати и као место на коме пребивају или се окупљају натприродна бића, највероватније домаћи духови, заштитници кућа и укућана, (по Чајкановићу) душе покојника и предака. Управо тим невидљивим житељима огњишта сељаци су се некад исповедали и приносили им жртве. Додуше, представе о њима су давно исчезле, али нису и представе о њиховом пребивалишту. Оно је, видели смо, и даље третирано као домаћа светиња и домаће светилиште.

Треба напоменути да је култ огњишта, а посебно култ верига, нашао своје место и у

Члан нашег клуба Филип Куркић послао нам је овај прилог објављен у листу „НОВИНЕ“ који на српском језику излази у Торонту у Канади

народним умотворинама. Распрострањена су била предања у којим се помињу имагинарне вериге обешене о небески свод. На тим веригама људи су се заклињали ставаљајући руке на њих. Кад би се неко лажно заклео, вериге би се повукле ка небу и означиле би га као кривоклетника. У неким другим предањима говори се о веригама којима су цркве биле повезане са звонницама. На њима су се људи заклињали исто онако као што су то чинили на поменутим небеским веригама. Једном су те вериге попуцале под тежином лажне заклетве. Од тада је тај обичај напуштен.

Најзад веригама је био посвећен и један празник. У почетку је то био празник Часне вериге апостола Петра који је у народном календару замењен Празником Вериге Св. Саве. Та замена објашњена је једном етнолошком легендом. Према верзији забележеној у Сарајеву, кључни догађај збио се крај хивота Светог Саве у манастиру Милешеви. Било је то култно место на коме се окупљао народ из разних крајева. Ходочасници су даровали хивот, свако према својим могућностима. Један сиромашак до- нео је на дар своје чађаве вериге. Ту је био присутан и неки великаш. Сматрао је дар непримерним и наредио да се вериге избаци. Но, тада се десило чудо: свечев хивот је затрептао, а свеће су се погасиле. Завладао је страх међу верницима и вериге су одмах враћене. Али сада нико није могао да изађе из цркве. Могли су само они који су вериге целивали и дали им поклон. Од тада се каже легенда светкује тај дан. Њоме је, наравно, објашњен постанак празника, али не само то. Указано је једно дубље значење верига: оне су представљене као симбол истине и правде, можда и као симбол бића које истину и правду доноси људима.

ДРУГО РЕПУБЛИЧКО КВИЗ-ТАКМИЧЕЊЕ ИМЕЊАКА

ПОБЕДНИЦИ СВЕТОСАВЦИ ИЗ КРАГУЈЕВЦА

Током новембра и децембра протекле године у Крагујевцу је одржано Друго републичко квиз-такмичење ученика основних школа Србије које носе име Саве Немањића, а на тему „Живот и дело Светог Саве“. Прво и веома успешно такмичење овог нивоа одржано је 1995. године у Пријеполу у организацији овдашњег Музеја.

Крагујевачко ђачко такмичење светосаваца прожимала је песничка мисао: „Престо га је чеко, он га није хтео, он је нешто више духом заволео!“. Такмичиле су се 24 основне

школе, а у финалној утакмици одржаној 14. децембра 1996. године победником је проглашена Основна школа „Свети Сава“ из Крагујевца.

Обзиром да је друго место на овом такмичењу освојила Основна школа „Свети Сава“ из Пирота договорено је да се Треће републичко квиз-такмичење одржи у Пироту. Такмичењу у Крагујевцу били су присутни и гости из Републике Српске и Барање.

М. Милановић

ТАЛЕНТИ

ЈЕЛЕНИН КЊИЖЕВНИ ПРВЕНАЦ

Прошле јесени у Пријеполу је свечано промовисана прва књига **Јелене Рвовић**, петнаестогодишње ученице другог разреда одашње гимназије. Из те књиге издвајамо карактеристичан делић: „Пред иконом Светог Саве”. Уз поетску прозу и цртеже којима је своју књигу сама илустровала Јелена је на угодној вечери исказала и свој раскошан таленат и у трећој области уметности - музици. Изводила је на клавиру Бетовенову „Елизу”, Шопенов валцер, Моцартов „Турски марш”...

О овој књизи, Јеленином литерарном првенцу, говорили су на промоцији са пуно хвале њени професори књижевности: **Хаџо Мушовић** (уредник књиге) и **Љубомир Шуљагић**, (рецензент) као и књижевник **Самир Садиковић**. Публика је особито запамтила оцену нашег познатог песника **Љубивоја Ришумовића** који је био гост ове пријатне вечери.

Читајући Јеленине приче човек не може да поверује да је то писала девојчица од 13 до 15 година. Јелена је инструмент. На њој самој и њеним професорима остаје да

тај инструмент на коме неко надахнуће божанско и провиђење космичко извија све то - и кад седне за клавир и кад узме оловку да пише и четкицу да слика, - да негују и одрже у сталној кондицији. Нема школе у којој се учи за писца. Човек који жели да буде писац мора имати ту потребу и амбицију за усавршавањем и школовањем. Јелена то зна и осећа. Школа за доброг писца је у нашем језику, у народним причама и песмама. Школа је у библиотеци. Овом школом, уз таленат који се рођењем даје, усавршава се занат. Јелена ову школу, види се по њеној првој књизи, са завидним успехом похађа... истакао је песник **Љубивоје Ришумовић** на промоцији књиге, „Лептиров сан”.

Ово књижевно-музичко вече украсило је и прочитано писмо Његове Светости патријарха Павла, упућено младој књижевници:

- Примно сам Вашу прву књигу „Лептиров сан” садржине: лепота, човекољубље, природа, чистота душе. Желећи Вам добар успех у свему добром: школи, књижевности, племенитости и издржљивости на путу

Јелена Рвовић

истине и правде поздрављам Вас и имајте у виду савет владике Николаја Велимировића: „Учи што хоћеш и знај што можеш. Али једно не смеш не знати: боље је добро владање, него много знање. Учи што хоћеш и знај што можеш, али једно не смеш научити: на зло употребити своје знање”.

ДОЛАЗАК

Дуг, полуотворен ходник завршава се малом просторијом у којој се осећа мирис тамјана. Стојим пред иконом Светог Саве док су моје мисли дубоко у прошлости...дубоко у вечности. Хоџа дечак по води а за њим бисери означиле кораке. Колико год се вода узнемиравала и прекривала их својим таласима, није могла ту лепоту да задржи за себе. Путује без пута, правца...без времена. Ко зна од када? А, докле? Из вечности у вечност. Просвећује непросвећено, прочује оглувело, прогледа ослепело.

За њим се рађа пут знања и ума, пут доброте, а тако сјајан и блистав да брда надвисује, планине задивљује, а Сунце чини срећним.

Где дечак пошале свој поглед ту суза не стаје. Ту се људи воле, птице певају а роса и

СА СТРАНИЦА КЊИГЕ „ЛЕПТИРОВ САН”

ПРЕД ИКОНОМ СВЕТОГ САВЕ

поточић се веселе. Ту сваки лептирић има свој цвет, свако дете своје парче неба, свако детињство љубав и срећу... Ту су бол, патња и туга закључани у најудаљенији део неба. Седим и размишљам... Он је ту са нама и сада га само ми не видимо. Сигурно је ту. Помаже болеснима и нама! Он нам нечујно шапуће док одговарамо, чува нас и наш живот чини срећним.

Устадох: „Рећи ћу Вама да ме срећном чини јутарња птичија песма, весело сунце и расплакана роса. И није ми жао росе што плаче, покривена листом, јер она и у плакана умје цврчка који се распева и подари дах живота размирираној ливади и расплавлелом небу. Хоћу да кажем Вама да деца не требају сузе, да им треба љубав, живот и срећа.

Закључајте бол, свежите тугу, заробите патњу! Сигурна сам да то можете и да радите. Радите сте и радићете! Увек. Ко зна од када? А докле? Из вечности у вечност! И, молим Вас, запамтите да је лед хладнији због суза: где је крв и туга је, где је смех и срећа је!”

ПУТ

Пође дечак водом а на њој остаде присут бисер што му сваку стопу значи. Колико год се вода узнемиравала и силом својом бисере сакривала, они сјај задржаше, све блиставији и светлији, поноснији и далеко видљивији. Понекад их Тама зломбом својом ошине, а они тако засијају да се покуњено повуче.

Хоџа дечак без пута, без правца, ношен крилима духа, и просветљује затамњено, прочује оглувело и просвећује непро-

свећено. Нигде пута ни путоказа пред њим. Године прођоше и иза њега се разблесташе стазе направљене у голети и пустоши, посуте прахом знања и ума, оивичене вечношћу и блиставе да им сјај брда надвисује, планине задивљује, а поруче на небу испишује.

Ишао је човек. Пут је свој у духу носио, а за њим се клесао други, земаљски, свет неизбрисив и назаменљив.

ИСПОВЕСТ

Имам четрнаест година и хоћу да кажем Теби да ме чини срећном птица када песмом распева јутро, пробуди Сунце и расплаче росу. И није ми жао росе што плаче јер заборави испод листа цврчка да умје па се његова јутарња песма не чује. Вероватно зато они само вечером певају.

Хоћу да кажем Теби да волим ветрић ка да својим ручицама баца капи воде отргнуте од таласа. Волим што капљице падају на моје очи, лице па се развеселим да бих сунце могла обојити осмехом, а зраке дозвати гласом.

Кажем само Теби да деца сузе не требају већ маме и тате, осмех на лицу и књиге Твоје. Верујте ми да у мом срцу има места за све плаве и црне очи, за све осмехе и радости, за сваку сузу радосницу.

Молим се Теби да зауставиш страх и незнање, лед на лицу и очима, да се јецаји несреће затворе у најудаљенији део неба одакле им изласка нема. И, не заборавите, да је и од суза лед хладан, где је крваво ту и боли, а где се смеје - ту има и љубави.

Јелена Рвовић

У СЕЛУ ВОДОПАДНИЦИ

„ВАСКРСЛА МОЈА ШКОЛА...”

Преображење старе школске зграде у модерни Планинарски дом у селу Сопотници, код Пријепоља, прате и неки узбудљиви људски доживљаји. Прво, Сопотничани су се обрадовали када су прошле зиме на Дан Светог Саве угледали макету планинарског дома у својој новој школи где редовно славе Савиндан. И где су о дому саслушали стручно објашњење архитекте **Брана Кљачара** који се, као учитељско дете, родио у тој њиховој старој школи. Друго, на почетку радова, приликом постављања додатног темеља где ће бити планинарско огњиште у главној сали дома, прву лопату бетона је положио господин **Ричард Венер**, социолог из швајцарског града Берна, општине Кениц. Он је са групом од 30 Швајцараца, истраживача из разних научних области, тада био гост општине Пријепоље која са Кеницом одржава пријатељске везе. Пожелевши срећан рад градитељима, Планинарском друштву „Камена Гора”, г. **Вернер** је најавио да ће већ следећег лета овде доћи на одмор. И по традиционал-

ном обичају гост је за време заједничког ручка са планинарима у свој шешир сакупио скроман новчани прилог за изградњу дома. Треће, овог Савиндана на уприличеној свечаности поводом укривљавања веома лепе зграде Планинарског дома, **Милана Пузовић**, рођена Вукашиновић, из Сопотнице, ће по традиционалном народном обичају даривати мајсторе кошуљама, ставити их „на рогове”. Она је далеке 1928. године била једино женско дете и прво од постања овог насеља које је пошло у основну школу, као кћерка угледног сопотничког домаћина и солунца **Јована Вукашиновића**.

- Радосна сам што је сада моја школа васкрсла, што се подмладила и постала Планинарски дом. Посебно ме радује што је последњих година у мојој родној Сопотници рођено преко двадесеторо деце! Значи, биће и ћака и домаћина да продуже живот овом лепом месту и да дочекују и планинаре и госте с разних страна света... - рекла нам је **Милана Пузовић** која већ као прабаба срећно

Господин Ричард утемељује Планинарски дом у Сопотници

живи на Коловрату код Пријепоља, окружена љубављу и пажњом преко 20 вредних потомака.

Милорад Вукашиновић

Факсимил корица брошуре: илустрација сликара Мухамеда Челебића

Још пре 33 године у издању Савета за просвету општине Пријепоље, са предговором **Јована Брашанца**, изашла је документарна брошура „ПРИЈЕПОЉЕ ДО 1912” чији је аутор **Милорад А. Крповић**, овдашњи наставник историје, културни и јавни радник који је са пуно љубави и објективности

ИСТОРИЈСКА ИСТИНА О ЈЕДНОМ СПОМЕНИКУ У ПРИЈЕПОЉУ

САХАТ КУЛА ЦРКВЕНИ ЗВОНИК

истаживао историјску прошлост свог родног града. Резултати до којих је он дошао јасно указују да је пре турских освајања овог краја у 15. веку у пријепољском насељу Вакуф постојала црква за звонаром. И црква је насиљем претворена у џамију, а звонара у сахат-кулу.

Цитирајући познатог турског путописца **Евлију Челебију** из 17. века који је сведочио да се у Пријепољу налазила једна џамија са чудном капијом какву друге џамије нису имале и „чудном” сахат-кулом са звоном чији се глас чује чак из Милешеве” - **Милорад Крповић** с разлогом истиче:

- Неки од турских великана није марио за верске прописе који налажу да се врата џамије друкчије постављају, а сахат-кула не прави са тако јаким звоном. Међутим, пошто се зна да су турски великодостојници познавали и поштовали верске норме и прописе, можда је у периоду прилагођавања цркве и звонаре за потребе и изградњу џамије и сахат-куле недостајало времена, па садашње грађевине остадоше сведоци неких промена... Слободно се може тврдити да су данашња џамија и сахат-кула у Вакуфу не-

ком доградњом и адаптацијом добили данашњи облик и намену. То се да закључити и на основу уграђених комада обрађеног камена са извесним знацима и орнаментима у зидове џамије...

Познато је да су сва вандалска рушења и паљевине српских насеља и културних добара била углавном после турских војних пораза као што је био онај под Бечом 1683. године после ког су Аустријанци потисли Турке све до Скопља и Призрена. И велика Сеоба Срба под патријархом **Арсенијем Чарнојевићем** 1690. године је много коштала Пријепоље.

- То је период поновног паљења манастира Милешеве па и цркве у Пријепољу, јер је дан запис из тог времена каже: „На Пријепољу цркву и пожегоше и похараше и посекоше и поробише све...” Према подацима штампаних споменица Будимске архиве у Будиму је било на почетку 18. века и око 20 породица из Пријепоља и Милешева. То су оне породице које су се повукле са Чарнојевићима... - указује **Милорад Крповић** на странама 8 и 9 своје брошуре „Пријепоље до 1912”.

Милан Рвовић, историчар

ПОВОДИ

МИЛЕШЕВСКИ СОЛУНЦИ

(Уз појаву књиге „Милешевски крај 1912-1945“
аутора Милорада Дивца)

Прошле године објављена је документарна књига „Милешевски крај 1912-1945“ чији је аутор Милорад Дивац, професор историје у пензији из Пријепоља. Он казује да је из бившег Милешевског среза у ослободилачким ратовима 1912-1918 године учествовало именом и презименом 1627 бораца, а да је њих 614 дало животе у борбама за слободу. Фала богу кад и после осам деценија, захваљујући марљивом истраживачу и сада сазнадосмо њихова имена. Са Солунског фронта преживело је и вратило се кућама 217 ратника. Они су доживотно називани солунцима.

Уз 80-годишњицу стварања Солунског фронта (1916-1996) и славне епопеје одбрамбеног рата Србије против освајачких германских сила - Аустроугарске и Немачке, објављујемо ову фотографију последње петнаесторице бораца-солунаца из милешевског краја насталу пре тридесет година пред спомеником ратницима од 1912. до 1918. године, подигнутом у центру Пријепоља. Нико од њих више није у животу. А нажалост и тај споменик налази се у веома лошем стању. Не чуди што то одавно равнодушно посматра и борачка организација (из његовог суседства) и Музеј (такође из суседства), али културну јавност (такође одавно) забрињава што је такво стање споменика допустило бројно борачко потомство! Оно се мора часније односити према својим славним прецима.

На нашем снимку су (први ред, с десна на лево): **Михаило Цвијетић**, из Пријепоља, **Виде Лазаревић**, из Велике Жупе, следећи непознат, **Раде Петровић**, из Расна, следећа двојица непознати, **Милија Попадић**, из Пријепоља и следећи непознат. У другом реду (с десна на лево) су: тројица непознати, **Милан Крповић**, из Пријепоља, следећи непознат, **Владимир Новосел** из Страњани и **Дико Ђоковић** из Ивана.

Неумитан заборав учинио је своје. Половину са слике, нажалост, свртасмо у непознате. Њихових вршњака више нема да их именују, а до њихове родбине нисмо дошли зато што нам је и она непозната. Она ће их свакако препознати и њихова имена наћи у дугим списковима књиге Милорада Дивца.

О једном са слике рећи ћемо реч-две. Јер, невероватан и драматичан ратни доживљај имао је **Милија Попадић**. Он је на фронту у Алпима 14 дана био затрпан огромном лавином снега. И спасиле су га две чудне околности. Прво, одржао му је душу повећи грумен воска кога је као резервну храну увек носио у цепу. Друго, сачувао га је коњ

на коме је у том трену јахао. Топлота са живог коња преносила се на коњаника. Ипак су Попадићу премрзле ноге ампутирание и постао је тежак ратни инвалид. Високи савезнички официри и дипломате тадашње Европе долазили су му у посету у болницу у Милану да само виде „људско чудо“ од физичке издржљивости одгајено у Србији, у милешевском крају.

Занимљиво је, према књизи Милорада Дивца, како је вршено оно субјективно „дописивање“ нових бораца овог краја из другог светског рата. Тако се у идеолошкој служби дневне политике а познатом „технолојом“ организације СУБНОР-а на борацким списковима нашло доста оних који ни дана нису били у некој партизанској јединици, нити су стварно били борци, већ су настрадали као жртве фашизма. То ће најбоље илустровати један пример. На 205 страни Дивчеве књиге у жртве фашистичког терора уписан је и **Брашњевић М. Драго**. А све до пре десетак година поред њега на спомен-плочи, постављеној на старој згради биоскопа још 1951. године, налазило се и име Драгове супруге **Фиме**. И то је било у реду, јер су обоје исте ноћи и од истих куршума стрељани у кланцу поред манастира Милешеве. А онда су супружнике „другови“ посмртно „развели“. Приликом обнове спомен-обележја, четрдесет година после рата Фима је премештена на спомен-плочу палих бораца. Једноставно, одлуком је добила статус бораца! И то се може видети на 179 страни поменуто књиге. Разлог томе је чудан: Фима је родом из партизанске фамилије Диваца, а Драго је и даље остао оно што је стварно и био - жртва фашизма, јер потиче из наводно прачетничке фамилије Брашњевића!

Ето класичног примера како су чак и преко брачног пара заоштраване и прављене идеолошке деобе и лажи у веселом и завађеном српском народу! Браво, „објективна“ историјо - учитељско живота!

М. Веруовић

ОСТВАРИВАЊЕ ПРОЈЕКТА: „НА СВЕТИМ ВОДАМА ЛИМА“

ОБНОВЉЕНА ЦРКВА Св. БОГОРОДИЦЕ „БИСТРИЧКЕ“

На „светим водама Лима“ још једна духовна обнова. Недавно је богољубиви народ Вољавца и суседних села код Бијелог Поља обновио цркву Св. Богородице „Бистричке“ коју је у 12. веку подигао Стефан Немања, а Турци порушили у 17. вијеку. Овај посао је водио одбор кога су сачињавали: **Милош Радовић**, **Момчило Церовић**, **Љубоје Гребовић**, **Миращ Брадић**, **Вукоман Мандић**, **Жарко Цвијовић**, **Протојереј Миращ Богавац** и преминули **Радојко Гутић** и **Протојереј ставрофор Душан Поповић**. Пројекат храма урадио је проф. др **Јован Нешковић**, а надзор је водио архитекта **Божидар Журић**.

Љета Господњег 1995. на дан рођења Пресвете Богородице овај храм је освештао Његово Високо Преосвештенство митрополит црногорски **Амфилохије Радовић** са свештенством.

Јово Медојевић

Снимио: Батрић Ракочевић

ФОТОПЛОВ

САВИНДАН ПРЕ СТО ЛЕТА

Од настанка овог аустријског снимка Кулића хана у Новој Вароши протекло је сто лета. Управо, овај фото-снимак је направљен 27. јануара 1897. године. Ту су гости крајпуташког хана који исчекују светосавску забаву. Испод трема и доксата зграде где је ћирилицом исписано име

фирме, виде се зимзелене гране четинара са Златара којима је пригодно искићен улаз у гостиону. Овај снимак стар читав век одражава и романтични амбијент и живот тог времена: дрвене клупе у дворишту, пармачне оградe, кров од шиндре, мале пенцере, краве у

авлији хана, лаку зиму са снегом у брдима...

Фотос је сачуван у породичном албуму госпође **Смиље Кулић** - потомка гласовитих ханџија и хотелијера Кулића с краја 19 и прве половине овог века. Хотел Кулића су спалили немачки окупатори 1943. године.

ГОВОР ПЕСМЕ УЗ ЈЕДНУ СТОГОДИШЊИЦУ

ХРАСТ И ШКОЛА

Велимир Веле Мартиновић. Уча.
Сто година школе у Бистрици.

Седи **Веле** као кнез, као цар, као **Свевлад** седи у првом реду школског дворишта. Прилазе му стари и млади, здраве се с њим, питају се с њим, руци му прилазе дедови, синови и унуци. Сјатио се народ на прославу своје школе **кошнице**, код своје **матице**, учитеља **Велета** који је ишколовао генерације и генерације, који учитељује бог зна од када.

Причају људи да их сачекује још из првих школа, из Савина времена, нико незна колико је стар уча **Веле**, а и он се о томе не распитује.

Ту су и мајка **Јованка** и отац **Урош**, брижни да ли је **Веле** све лекције како ваља научио и поносни на толики свет који је налег у школско двориште бистричке школе. Ту је учио школу, ту у Бистрици, бистрина му од природе дарована и од школе - ту је и предавао, учио друге, усађивао им знање и бистрину. Бистра је и дубока вода **Веле Мар-**

тиновић. И упорна. Колико је пута само пројахао на коњу пут од Нове Вароши до Ужица преко **Златибора**, док се школовао у Ужицу.

Седи старина у првом реду, устаје да се поздрави, као **храст** се распростро по школском дворишту. Околне планине преслишавају лекције, може их **Веле** сваки час позвати да се придигну из **природе-скамије** и одговоре на питање. А питања је безброј, и лекција је безброј, оних „историјских“ пре свега, а **Веле** је и историју у Бистрици усађивао у главу. А историја је овде: **да се поштује и учи**. То је и средњи век и ново доба, то је и земљопис и рачун, и српски и црквени. Учити и поштовати: Школу, себе, децу, родитеље, дедове, потомке, природу, дрвеће, снег, путеве, дрва за ватру, вукове и њихово завијање, топле зимске чарапе и џемпере, бакине прсте и плетиво, **Бановића Страхину** и хрта **Карамана...**, учити како се поштује и како се учи. Ту је лекцију преузео из уста **Светог Симеона** и **Светог Саве** који је свом оцу ове речи ставио у уста:

- **Синови!** Ја вам ову заповед дајем: да љубите брат на брата, немајући никакве злобе међу собом. Јер, ко не љуби брата својега, Бога не љуби. Бог је љубав. Зато, ко љуби Бога, нека и брата својега љуби... Мир буди и вама властело моја и бољари, мир вам буди младежи коју васпитах од рођења матера ваших, мир вам буди свима стадо разумно **Христово**, Богом ми поверено... Зато вас молим чеда моја драга: Бога се бојте, цара поштујте, цркве просвећујте да би и оне вас просветиле...

Седи **Веле-храст** у школском дворишту, жање што је сејао годинама, деценијама, ве-

ковима - ко зна колико има векова **Веле-Свевлад**, ко зна чији је он посланик, ако није **Ћирила** и **Методија** и самог Бога. Седи **Веле**, а људи му прилазе руци насмејани и лепо, седи **Веле** и скупља дечији смех који преливен у благост зари његово лице. Од дечијих кликтаја у школском дворишту прави, меси хлеб, прави сунце које је баш на тај дан 100 година школе у Бистрици упрло лепо и топло, свило се око њега **Бистрана** и **Бистрооких**, свуд светлост, избистрили им се лице и поглед од **Велетових** учења, као што се небо избистри, као што се река избистри, као што се време избистри, као што се сећање избистри - све су **Његова** Учења дотакла.

Седи старина „под бистричком небеском градом“ као сам **Хомер**, као **Есон**, као **Лафонтен**, као кнез од кнезова, и жање срећу људи који су дошли на прославу својој школи, скупља дечији смех и прави скамије за непрођене.

Говорим његову поему школи.

Прослава у школском дворишту - и на небу, слутим: прослава и сећања на ђачке дане. **Веле** је прво слово, он је ријеч, предање и благослов: **Ићи ћеш ти код Велета, направити Веле од њега човека.**

Кад **Веле** што улије у главу то остаје за сва времена, па и она потоња. **Његова** су предавања изливано звоно у ђудима времена. **Велетову** поему бистричкој школи гуде гусле **Времена:**

*Отварала си свима очи и прозор у свет
За ведрије дане и животни лет*

*Из твог расадника никла је плејада
добријех људи, твој понос и дика*

*Прошлост је твоја светла и ведро
Знањем си свима пунила њедра*

*И кад ти се прошлост на вагу стави
Заслужила си да ти се овај дан слави.*

Ратомир-Рале Дамјановић

НОВА КЊИГА: МАЛЕ ВАРОШКЕ ПРИЧЕ

ВЕСНИК ВРСНОГ ПРИПОВЕДАЧА

У издању Дома културе Нове Вароши прошле године штампана је књига „Мале варошке приче“ чији је аутор Петко Гујаничић, професор књижевности, један од оснивача и члан Главног одбора Милешевског културног клуба „Свети Сава“ из града под Златаром. У предговору књиге његов колега по струци Љубомир Шуљагић истиче да „Мале варошке приче“ представљају „шарени свет из Гујаничићевог локалног миљеа који је наглашено препознатљив не само по својим поступцима и наравима, већ и по именима, деловима града, називима села. Зато се с правом може рећи да је ово својеврсна хроника како саме вароши, тако и њене ближе околине...”

- Предмет ових прича, закључује Шуља-

гић, аутору се наметнуо сам од себе, понудио се готов, тематски уобличен. Аутор није тражио ни људе, ни догађаје, они су нашли њега, он их је само уметнички уобличио...

Из ове књиге - разбриге, праве посланице што читаоцу душу разгали у свакој прилици и доколици, издајамо неколико бисерних анегдота.

ВОДА ПАЛИ

Терао неки човек негашени креч на колима која су вукла два мршава, изгладнела и непоткована вола. Далеко од куће и било каквог заклона стигне га јака киша од које груменови креча почну да се топе и на крају кључају.

Несрећни се човек, гледајући немоћно своју пропаст, обема рукама ухвати за главу и завапи: „Како да те гасим кад те вода пали!”

САМ БУЧЕ

Ја сам сељак и гледао сам како во који је најјачи буче. Буче он, тако, па ако се не нађе други да му „одбукује” - он престане. И почне да пасе.

У овом случају се нашао други во. (Каже ми човек, коментаришући свађу двојице људи).

СВАКО СВОЈЕ

- Ајде, ајде, немој се изувати. Ни ми се не изувамо. Богами ни вамо није баш најчистије - говори домаћица старијем човеку који се изува да би јој ушао у кућу.

- Моје је да се изујем, а твоје да очистиш кућу - одговара гост.

ПЕТКО ГУЈАНИЧИЋ

МАЛЕ ВАРОШКЕ ПРИЧЕ

НИЈЕ ПРЕЉЕТИО

Деведесетогодишњак из мог села на питање да ли је запамтио у свом животу оволики снег, одговара:

- Е, дијете. Дуго је деведесет година. Како би се сетио свих снегова. Било је и великих. Знам само да ни један није прељетио.

УВЕК РЕЦИ

Увек реци да си добро. Пријатељи ће се радовати, а душмани ће мислити да ти ништа не могу.

Помоћи, ионако не очекуј ни од кога.

Приредно: М. Веруовић

ПОСЛЕДЊА ВЕСТ

ИМЕЊАЦИ СВЕТОГ САВЕ

Члан нашег клуба Растко Свичевић, из Београда, обавестио нас је да се више Београђана са именом Растко пријавило да желе бити чланови Милешевског културног клуба „Свети Сава”. Међу њима има и познатих имена из области уметности и спорта. О томе, акобогда, у следећем броју.

У СЛИЦИ И РЕЧИ

БИЈЕЉИНСКИ ОСНОВЦИ НА ЗЛАТАРУ

Група ученика Основне школе „Свети Сава” из Бијељине, Републике Српске, имала је на Савиндан прошле године пригодан сусрет у хотелу „Панорама” на Златару са представницима Милешевског културног клуба „Свети Сава”. Том приликом Клуб је подмлатку Бијељине уручио ђачке торбе и светосавске свеске које им је поклонило приватно предузеће „ФЕМ-ПЛАСТ” Милорада Вукашиновића и Драгана Јовановића из Пријепоља. Школа „Свети Сава” у Бијељини има преко 2,5 хиљаде ученика и вољна је да успостави узајамно корисну сарадњу са Основном школом „Свети Сава” из Пријепоља.

Снимио: Мијо Благојевић

СА ПРЕДЗНАКОМ ЉУБАВИ

ДА ЛИ ЈЕ СРАМОТА БИТИ ПАТРИОТА?!

У ово мутно време, када су се вредности потпуно побркале, када се кантар који мери људе, вредности и њихова дела већ одавно не баждари, када мери ко како хоће и када се често отпад проглашава бисером, а бисер отпадом, када су уман и будала на истој цени, када се поштење и непоштење исто вреднују, човек често незна ни сам у шта да верује и где припада. Мислиш све најпоштеније, уствари, мислиш да мислиш поштено, кад кантар те одмери сасвим друкчије и прогласи простим и наивним. Збудиш се, пробаш да мислиш како су рекли да треба да мислиш, кад ни то се не уклапа. Често нас тако збуњују и кантар померају да просто не знаш ни сам којим то теговима они рукују и чији је кантар небаждарен у овом небаждареном времену.

Ево, као пример - национализам. Реч толико офуцана, испрљана и злоупотребљена. Реч која се на кантару толико пута шетала са једне на другу страну таса, да више нико незна где јој је право место. Заинатим се да ухватим ову реч за реп, зауставим је и одредим јој место. Хоћу да је посадим на праву страну националног, историјског и психолошког кантара. Кренем редом, систематски. Реч настала од речи нација. (Нација - група људи са заједничком историјом и језиком). За сада добро, никакве негативности не видим. Националан, народски, ништа лоше. Национализам, по речнику народњаштво, љубав према свом народу, родољубље. Замислим се мало, родољубље, па ни ту нема ничег лошег. Сама реч састављена од речи род и љубав. Љубав није никада доносила ништа лоше, род то сам ја са својим прецима.

Све у свему нигде ничега лошег, а сама реч национализам толико је на оној другој страни, да је море тегова не могу измерити. Како то да реч национализам има тако лошу конотацију. Од чега то проистиче, није ми јасно. Тек што се не уврсти у ред најтежих псовки.

Кад ти неко каже националисто један, као да ти је мајку опсовао. Мислим се и не могу да одгонетнем одакле толико негативности у тој речи. Решио сам да направим мали тест. Тест сам урадио са десет људи. Сасуо сам им у лице: „Националисто један...“ и као по правилу сви од десет тестираних су почели да се правдају, као „нисам ја“ или „нисам мислио тако“ и слично. Нико се није поносио тиме, а ни један није то прихватио као комплимент, већ сви као неку врсту оптужбе. Зашто, питам се ја и мерим, а кантар варљив час на једну час на другу страну. Морао сам да се вратим на почетак: нација - група људи исте историје, истог језика, националиста - онај који воли своју нацију, патриота. Да ли се то они стиде да буду патриоте или се стиде да нешто воле, да воле своју нацију, шта је ту срамота, а шта оптужба?

Ово питање се поставља само од себе. Родољубље - род и љубав. Љубав, та мисао ми се интензивно мота по глави и одједном све се отвара. Решење је ту. Љубав је решење загонетке. Кан-

РАСЦПА

ЧАСОПИС О СРБИЈА У ВОЈВОДИНИ

ГОДИШНА • БРОЈ 1 • ВРШАЦ • МАЈ 1996. • ЦЕНА 7 ДИНИ. •

Факсимил „Расције“ из које у духу узајамне сарадње преносимо овај чланак „Расција“ је објавила прилог из „Савиндана“

тар се на реч љубав нагло помера на ону позитивну страну, значи та реч је недостајала да кантар превагне на позитивну страну и победи негативну. Како питају ме остали и траже објашњење. Ево једноставно: љубав је чаробна реч која је узрок да се реч национализам шета од скроз позитивне до негативне стране кантара и обрнуто. Да сасвим једноставно. Ако си припадник једне нације и волиш и поштујеш своју нацију, а успут не мрзиш ни једну другу, поштујеш и пушташ да и други воле своју нацију, позитивна страна на твојој ваги ће претегнути.

Националиста са предзнаком љубави, а уз то и нужно одсуство мржње према другим нацијама и поштовање других је у целој игри позитивна страна и зато када ти неко каже националисто један, а у теби је чиста љубав, поноси се с тим. Значи није ружно бити националиста, ружно је мрзети друге, а то је већ нешто друго, и на другој ружној страни ваге. Националиста са предзнаком љубави. Лепо сам се осећао тог момента јер сам решио загонетку, но не за дуго. Лупи ме брзо по глави реч „интернационалиста“. Шта је сад па то?

Где то спада? Ако је националиста она који воли своју нацију, онда би интернационалиста био онај који не воли своју нацију, да не кажем мрзи. Значи онај који није патриота. Гда сад ту спадају интернационалисти, да ли сада иде оно воли-не воли, да ли је то сада онај који нема своју нацију, или онај који је добровољно иступио из своје нације или онај који не воли своју нацију или онај који је против своје нације или не воли ни једну нацију?

Покушавам да мислим на примеру породице. Сви они који имају свој дом, своју породицу и кућу, ти ми дођу као националисти, они који немају своју кућу, који су напустили своју породицу - бескућници, ти му дођу као интернационалисти. Да ли се тиме треба поносити или се тога треба стидети? Опет ваге различито мере. Уосталом и ви имате своју вагу па измерите сами. Како неко рече, судиће се по делима њиховим!

Душан Каначки

И ТО СЕ ДОГАЂА

НА РУБУ ПАМЕТИ

Већ пар година у Пријеполу се о Ђурђевдану одржава песничка манифестација под необичним називом „На пола пута“, што метафорично означава окупљање ковача стихова на овим географским просторима и половином пута између Суботице на северу и Бара на југу Југославије.

Али оно што се лани догодило песникињи Загорки Тополац из Трстеника могло би се насловити оним „на пола памети“, још боље речено „на рубу памети“. Кад је ова песникиња пријавила песму „Вече на Лиму“ у којој се само у једном (првом) стиху помиње Србија, организатори песничког скупа су завртели главом процедили кроз зубе: „Немојте ту, у њој се много истиче Србија!“

Будибогснама! Као да и у овом случају „идемо даље“ са погубним идеолошким привиђањима српског национализма! А такво чудовишно „српско“ самопоништавање и бесмислено призирање од свог имена се верујемо не би десило нигде под цивилизованим „небеском капом“, а камоли на скупу песника у колевци Србије!

Мило Николић

ВЕЧЕ НА ЛИМУ

*Моја је Србија планина
по свету расута
ведрина на роси њиве
у сну птицама знана.*

*Ноћас над мојом планином
звезде сјаје
На тој планини
векови се срели
и ту је настао Анђео Бели.*

*На Лиму сву ноћ
док месец сија
у сну видим Тебе
планино моја.*

*Пишем...
Волим...
Ништа није немогуће
пред Анђелом Белим.*

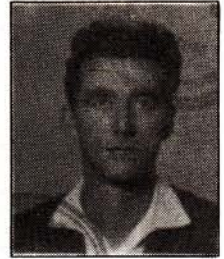
Загорка Тополац-
Ристивојевић

СТО ПЕТНАЕСТ ГОДИНА САРАЈЕВСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ БОГОСЛОВИЈЕ

СРПСКИ ДУХОВНИ РАСАДНИК РОДОЉУБЉА

Пише: Дико Лазаревић

Српска православна богословија у Сарајеву, према историјским изворима, основана је пре 115 година или одређеније отварање је обављено 12. децембра 1882. године у присуству великог броја званичника тадашње управне власти и црквене хијерархије. Њено отварање се поклапа са буђењем нада и очекивања, потајно гајених кроз дуге и тешке векове робовања да се приближава час верске и националне самосталности. Време кад народ треба извести из анонимности да стане на историјску позорницу тамо где му је место.

Падом српских земаља у ропство Турака угасила се српска државност, али је српска црква остала да преживљава тешка и дуга времена робовања. Но и поред, по злу чувеног прогона и насиља, успевала је да кроз муке и страдања окуља свој народ, храбри га да у тешкоћама истраје и да сачува веру, крену славу и своје крсно име.

И у та, мало је рећи тешка и судбоносна времена, српски народ у Босни изнедрио је снажну духовну и национално-политичку величину у лицу **Сава (Косановића)**, митрополита Дабробосанског. Његова величина је испољена у далековидости којом оцењује, поред

су стрељали једанаест. Страдалника је било и у краткотрајном рату Југословенске војске и оружаних снага Хитлерове Немачке и Мусолинијевој Италије...

Наша школа, Српска православна богословија у Сарајеву и њени ученици смо достојанствено и с љубављу служили вери, чували и неговали духовне вредности своје историје и културе. На исти начин смо кад је требало бранили своју православну веру и домовину и своје национално достојанство...

Руководени начелом одбране достојанства, части и слободе, ми сарајевски богослови смо 1941. године, предвођени тадашњим матурантима организовали и водили 26. марта масовне демонстрације у Сарајеву против потписивања споразума (за нас у то време издајничке) владе Цветковић-Мачек са фашистичким силама осовине уједињеним у савез под називом „Тројни пакт“. У демонстрацијама које су изражавале високу националну свест и слободарске традиције нашег народа учествовало је од 10 до 15 хиљада грађана Сарајева. Није пријатно сећати се бруталног насртаја на нас богослове као организаторе демонстрација, а то чини полиција (све сами франковци доведени из Загреба) да гуши демонстрације. Међутим, и те како је пријатно рећи, а тога се с поносом сећам, али не хвале ради, него да сведочим историјску истину, да је сутрадан 27. марта у нашу школу дошао бан Дринске бановине и извинио се ректору и нама ђацима за нељудске поступке полиције. Одао нам признање за исказани патриотизам, рекавши да је Босна захваљујући нама сачувала образ, **проговорила језиком Обилића и Гаврила Принципа**, па се школа са оваквим ученицима може поносити. Замолио је ректора да ми богослови, заслужено будемо на челу поворке која је тог дана прошла улицама Сарајева пружајући подршку новој влади генерала Душана Симоновића која поништава споразум са силама осовине и земљу сврстава међу слободне народе света.

Ако смо ишта разумели, то вече, разумели смо да је народ устао са урођеним смислом за историјски преглед на време ондашње и на будућност, исказао ону врсту интуиције којом он без погрешке осећа приближавање опасности, као и да противнику стави до знања да ће бранити „**Крст часни и слободу златну**“. А српском народу ништа не улива снагу као кад брани слободу и веру којој припада. Тад је спреман и на највеће жртве уколико му се то доводи у питање, па зато и не прихвата понижавајуће услове споразума, него протествује узвицима: „Боље рат, него пакт“ и „Боље гроб, него роб“. Учесници демонстрација (сарајевски богослови и народ јуначке Босне) овим чином казали су Европи и свету ко су и шта Срби, колико су спремни жртвовати се за узвишене идеале као што су слобода, вера, достојанство и углед, кућни праг и огњиште и поносно име Србиново! Тај слободарски иступ сарајевских богослова, показало се те вечери, народ високо цени и уважава, па нас је не само подржао него и пошао с нама и остао уз нас до краја. То вече ми нисмо били издвојени део у маси, него јединствена целина српског народног бића Босне и Херцеговине. У томе се препознаје величина наше школе и по томе цени углед њених ученика, па отуда и тако велика и масовна подршка протесту који смо предводили...

Посматрајући са данашње дистанце наша школа је имала колегијум професора изванредног стручног знања, међу којима и двојицу са титулом доктора: др **Петра Маркићевића** и др **Јефта Прњатовића**, цењених у области богословских наука и филозофије. Сви су они били искусни педагози и врсни предавачи па је било задовољство слушати њихова предавања и уз њихову помоћ стицати завидна знања. За успех у животу и каријери им дугујемо велику захвалност и поштовање. Лично сам испуњен поносом на своју школу и на другове с којима сам провео најлепше године живота...

Са великом, али неиспуњеном жељом, нестрпљиво сам исчекивао да се поново отворе врата наше школе у истом граду и у истој згради, па да се ја и моји другови опет окупимо и након „извршене прозивке утврдимо ког војника нема“. Нажалост, све до данас то је нестварена жеља и нада да ће опет једног дана у нашем Сарајеву и нашој школи запевати млади богослови: „**Ускликнимо с љубављу!**“ Али не треба само туговати него и радовати, јер желимо и хоћемо да верујемо да наша сарајевска богословија има достојног наследника у Духовној академији у **Србињу**“. У њој стасава један одважан и mudar нараштај младих теолога који ће успешно наставити славне традиције сарајевске богословије и њених ученика. Срећан сам и посебно радостан што ми се пружила прилика да ово кажем и сада је време да се скине вео забављања и да се Српска православна богословија у Сарајеву са свим својим успесима и жртвама које је поднела постави на место које је заслужила у историји Цркве и српског народа. Она је умела да „види пут којим треба да иде, шта да чини и чега да се клони“, а све делујући према оном како је Христос рекао: „**Ја сам светлост свету, ко иде замном неће ходити по тами, него ће имати светлост живота!**“

ЊИХОВА „НАЦИОНАЛНА РАВНОПРАВНОСТ“

Сарајевску православну богословију, најстарије вјерско училиште, је у пуном процвату угасио други свјетски рат. Поратни друштвени поредак и поред стотине писмених молби и захтјева никада није дозволио њено поновно отварање. Какав је то био однос према српском народу у Босни и његовој православној цркви види се по томе што су и католици и муслимани добили и имали своје и средње и више вјерске школе које у Сарајеву никада нису постојале, ни у доба турског и аустроугарског царства. Има ли бољег примера да покаже у какав су неравноправан положај комунисти стављали Србе у Босни?

осталог, да се по сваку цену треба изборити за оснивање богословије, јер тада малобројно и уз то неуко свештенство, није било у стању да се супростави штетном утицају и са истока, а нарочито са запада. Свој милитантни наступ католицизам није ни скривао, што произлази из писма које је надбискуп **Петар Варана** упутио **Ђорђу Бранковићу** у коме каже:

- Бог је ову државу (Аустрију) створио хришћанском, а не шизматичком и свакако није у вашој власти да је учините српском...

Намере кристално јасне, да „шизматичима“ у Аустро-угарској империји нема места.

У таквим веома неповољним условима и таквој претњи могли су се супроставити само способни и високообразовани свештеници, што је владика Сава добро проценио и управо ради тога се тако упорно и залагао да се отвори богословија у Сарајеву.

Сарајевску богословију је од отварања до 1941. године завршили 860 богослова-свештеничких кандидата. Овом броју треба додати и генерацију матураната 1940/41., а њих је било 30, по мом сећању, јер припадам тој генерацији. Међу ученицима ове школе су и богослови који су заузимали високе положаје у Српској цркви, а то су дабробосански митрополити: **Петар (Зимовић)**, др **Некстарије (Круљ)**, **Владислав (Митровић)**, а затим др **Симеун (Поповић)**, епископ злетовско-струмички и **Николај (Јокановић)**, епископ захумско-херцеговачки, др **Душан Кашич**, ректор богословије Светог Саве и ванредни професор богословског факултета, а од живих који се налазе на врху лествице високоинтелектуалних духовних пастира, носиоци титула почасних доктора богословских наука су Његова светост патријарх г. **Павле (Стојчевић)** и епископ жички г. **Стефан (Боца)**.

Поред црквених великодостојника, доктора богословских наука, факултетски образованих теолога, ова школа је дала и један број културно-просветних посленика и успешних радника других занимања и наравно плејаду угледних и образованих свештенослужитеља.

Према непотпуним подацима усташе у тзв. Независној држави Хрватској, од некадашњих ученика богословије грозном смрћу уморили су митрополита Дабробосанског **Петра**, 57 свештеника и још неутврђен број богослова међу којима и мог школског друга **Бранка Билановића**, родом из Херцеговине. Од тог броја Немци и Италијани

НАЈМЛАЂИ СВЕТОСАВЦИ

Сваког Савиндана у пријепољском Дому културе светосавску свечаност отвара хор „веселих колибрића“ овдашње Музичке школе традиционалном песмом „Химна Светом Сави“. Њихов хорова је професор музике Драгана Бабић.

Снимио:
Веселин - Вешо Нишавић

Гусларски ас Јане Несторовић на културној смотри изворног народног стваралаштва „Сопотнички извори“
Снимио: Драгиша Новосел

ГУСЛАРСКО ДРУШТВО „СРЕТЕН ВУКОСАВЉЕВИЋ“ У ПРИЈЕПОЉУ

АМБАСАДОРИ ДЕСЕТЕРЦА

(Предлог да друштво добије име „Милешева“)

Приликом одржавања свих културних манифестација у рашкој области деценијама је запажено присуство Гусларског друштва „Сретен Вукосављевић“ из Пријепоља. Узбудљиви звуци гусала агилних гуслара овог удружења чули су се у бројним местима Србије, Црне Горе, Македоније и БиХ-е. Представљали су се као добри амбасадори нашег богатог епског десетерца. Пријепољски гуслари су били и иницијатори запажених сабора гуслара и на нивоу Југославије.

Већ је прошло четврт века од настанка овог друштва. Било је то 1971. године. Први председник овог удружења био је народни песник Милосав Пузовић из Коловрата чије

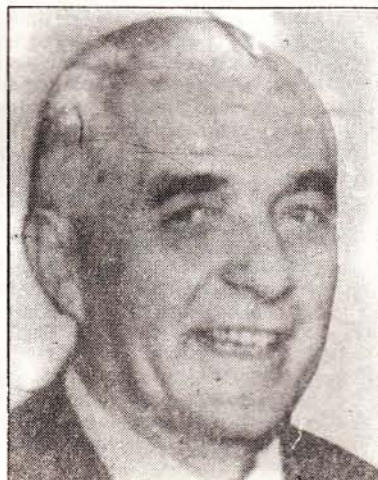
се десетерачке песме и уз гусле певају. У почетку друштво је имало само пет активних гуслара док је данас његова бројка пет пута већа, таман толико колико му има година. А имало је преко хиљаду гостовања односно приредби.

- Осећамо да је дошло време да и име нашег гусларског друштва променимо. Чест и част досадашњем имену кога носи више установа овог краја. Али где год гостујемо домаћини кажу: „Стигли гуслари из Милешева!“ Е, зато и предлажем да наше друштво добије име „Милешева“ - каже истакнути милешевски гуслар Јане Несторовић.

М. Милановић

ЗАВЕШТАЊЕ УНУКА ДАВИДОВОГ

Недавно преминули Милојица Гојаковић, најстарији члан Милешевског културног клуба „Свети Сава“ који је поживео 95 година завештао је три хиљаде динара за обнову манастира Давидовице чиме је испунио вековну жељу свих својих далеких предака и свог рођеног деде по имену Давид из села Гробница, где се овај обновљени храм налази.

ВРЕМЕ ЗА ГУСЛЕ (одломак)

Прокоцкали смо све сребро и злато
људске добротe, браћо моја луда
и накљукали се мржњом обилато
биће нам доста до Страшног суда
Загазили смо већ у живо блато
загадили воду, хлеб и грозд на лози
А они дадоше животе и зато
да ми живимо у миру и слози..

Добрица Ерић

ПРОГРАМ ТРАДИЦИОНАЛНИХ СВЕЧАНОСТИ УЗ ДАН СВЕТОГ САВЕ

ОДРЖАТИ КУЛТУРНИ НИВО ПРОСЛАВЕ

Прошле године у организацији Милешевског културног клуба „Свети Сава“ у Пријеполу је и свечано и радно прослављен Дан Светог Саве. У препуној сали Дома културе традиционалну светосавску беседу одржао је господин Миодраг Ђукић, директор Музеја позоришне уметности Србије. Његово надахнуто и луцидно слово о првом српском просветитељу објављујемо у целини у овом броју. Промоцију ревије „Савиндан“ обавио је песник Ђуро Милекић, члан Издавачког савета ове публикације. На савинданској свечаности изведен је и веома осмишљен и разноврстан културно-уметнички програм у режији Мила Гајића, из Београда.

И ове године програм светосавских свечаности има осмишљен радни карактер. Милешевски културни клуб „Свети Сава“ настоји да се стално одржава и даље подиже културни ниво савинданске прославе. Овогодишња свечаност ће тећи овим редоследом. Ујутру на Савиндан у цркви Светог Василија Острошког у Пријеполу биће освећење славског колача нашег клуба. Потом ће наше чланство узети учешће на свечаностима у школама милешевске епархије.

Главну свечаност уз своју крсну славу - Дан Светог Саве, Милешевски културни клуб „Свети Сава“ организује предвече у хотелу „Милешев“. На тој свечаности у присуству званица - активиста клуба и наших спонзора са подручја Милешевске епархије и гостију из других места рашке области обавиће се церемонијални обред резања

славског колача и извести пригодан културно - уметнички програм. Пригодну светосавску беседу одржаће професор књижевности Љубомир Шуљагић, члан Главног одбора нашег клуба. Посебно свечани чин на овој свечаности представљаће уручивање прве светосавске повеље вајару Миодрагу Живковићу, професору Факултета примењених уметности из Београда, за висок уметнички домет у изради скулптуре „Светитељ Сава“ којом је украшен и продуховљен град Пријеполу, милешевски крај и овај део Србије. Том приликом о овом угледном уметнику и његовом ремек-делу говориће неко од ликовних критичара.

Нови, седми број ревије „Савиндан“, штампан на рекордних 60 страна и тиражу од две хиљаде примерака, промовисаће Милорад Јокнић, директор и главни и одговорни уредник „Пљеваљских новина“. Садржаји ове ревије, прилози угледних сарадника и све информације на њеним страницама су најверније огледало укупне активности клуба „Свети Сава“, смисла његовог постојања и наше савремене културне и духовне обнове на рашким просторима.

Свесрдно се захваљујемо свим нашим несребичним сарадницима и спонзорима који су помогли да „Савиндан“ са оваквим садржајима и графичком опремом угледа светло дана. Наша ревија може се набавити на свим киосцима „Борбе“ у нашем крају и канцеларији нашег клуба који се налази у Дому културе у Пријеполу.

ЧИТАОЦИМА

Свако ко жели да има „САВИНДАН“ треба да уплати прилог за штампање листа на жиро - рачун Милешевског културног клуба „Свети Сава“: 43000-678-7-5124 код НБЈ ЗОП у Пријеполу.

НАША ХРОНИКА

Рачунајући да је све у повоју и развоју сматрамо неопходним да ради осврта уназад и погледа унапред ставимо на увид читаоцима ову промоциону беседу о нашој ревији (факсимил) исказану на тадашњој светосавској свечаности и објављену у листу „Полимље“ пре две године.

Уредништво

ИЗ ШТАМПЕ ИЗАШАО НОВИ „САВИНДАН“

СВЕТЛА „САВИНДАНА“

(Реч на промоцији листа „САВИНДАН“ бр. 5 за 1995 годину)

Опгодишњи, пети број „Савиндана“, по својој основној концепцији, разноврсности и богатству садржаја, графичкој опреми и обиму од 36 страница са корицама у које технички изражава жељу и напор Редакције да буде на висини јубиларних годишњица које на овим својим, рашким просторима Србија обележава ове године.

Уводни лист чини симболична светосавска посланица Његове Светости патријарха Српског господина Павла сједињена са усталеном моралном поруком Милешевског културног клуба „Свети Сава“, а која гласи: „Срећно измирење свих Срба!“

Ударну тему под насловом „Свети Сава као заштитник отаџбине“ написао је наш најугледнији аналитичар српске средњовековне уметности и врлини тумач светосавља академик др Војислав Ђурић. То је уствари спремљено, али неодољано Ђурићу предавање које су словеначки сепаратисти недавно забранили да се одржи на светосавској академији у Љубљани, јер је оно са говорнице у Цанкарјевом дому или дворани Тиволи могло имати снажан одјек у најширој етничкој и културној јавности Европе, у корист Срба.

Суштинско и увек актуелно светосавско питање јединства и слоге српског народа третира текст под насловом „Служити народу, а не служити се народом“ који представља саопштене Светог архијерејског Сабора Српске православне цркве са његовог ванредног заседана у Бањи Луци одржаног крајем протекле године.

У бриљантном напису „Светосавска етика и дух модернизма“, члан нашег Милешевског културног клуба „Свети Сава“, млади професор Филозофског факултета у Београду др Милош Митровић, зналачки објашњава како се српски идеал човечности историјски обликовао у међусобном оплемењивању традиционалног племског „чојства“, патријархалне породичне „душевности“ и православне светосавске „богочовечности“. У својој суптилној анализи наше културне традиције и модерног развоја српског друштва, исти аутор истиче да данашњи значај чувеног гесла оша социологије села Сретена Вукосављевића „Иди мудро, не погину лако“, што чини и социолошку и психолошку основу тз. старовалашког менталитета.

У нашем фелетону „Сипан-пане у српској историји“ Данило Поповић, писац најтражије историјске приче о свесрпском дели Милутину, аргументовано доказује да Срби и у својим синашцима нису били никада оскудевали све до данас.

Књижевни кутак „Савиндан“ под насловом „Сеоце“ садржи убуљив одломак из романа „Рашка земља Расција“ Тамара Сидарина из кога се види да сеобе народа нису само метафора чаројевићевског делања српске историје од пре 300 година, нити само наслов европског романа Милоша Црњанског, већ трагична балканска и европска појава присутна и у садашњем времену.

Сладокусна модерне новинске репортаже налазиће у листу људски топлу причу популарног књижевника и хроничара актуелне блокаде над Србином Мома Капора под светосавским насловом „Крајина - кућа отворених врата“.

А наш умни песник, академик Матија Бећковић, у блици-тервију за наш лист, позивања своју варничаву мисао да је Милешевско важније од Пријеполу, а Сопоћани од Новог Пазара.

Читаоци ће из прве руке и први пут сазнати како се припрема и када ће се појавити на малом екрану телевизијска серија „Рашко Сава Неманић“ од српског писца сценарија Милована Витковића.

ПОЛИМЉЕ

Посебну драг овог броја „Савиндана“ чине путописне белешке и фоторепортаже пријеполских журналиста са ходочашћа у манастир Хиландар и Свету Гору, односно са путовања у Канаду, место Милтон, код Торонта. Све се то нашло у њиховом професионалном, радном блоку током лета прошле године. Сваког Србина ће од срца обрадовати чињеница да су Срби у канадској дијаспори, упркос медијским антисрпским лажима, успели да у Милтону изграде диван православни манастир. А то је плод десетогодишњих радних напора првог епископа Милешевског и сада Канадског, господина Георгија, члана нашег клуба. Тако наши српски манастири и православни архијереји сада постају најбоље амбаселе и амбасадори српског православног духа у иностранству. Онако како су светосавске цркве и манастири били и у нашој бурној историји; и прве српске школе и први универзитети, а сада и најтврђе тачице на српску земљу које показујемо неправедним и бездушним светским судијама.

И док им то стављамо на увид на овим рашким просторима изрониле археолошке зидине древног манастира Увац, некадашњег духовног центра Старог Влаха, док у највећем новом насељу милешевског краја - Новом Прибоју за цигло пола године израстао куполе новосаграђене цркве Светог Васкрсења!

Гледајући кроз прозор историје да би осветлили пловидбу данашњег српског брода објавили смо текст „У чијој је руци среће народа?“ у коме умни владика Раде са Цетина - пред само издахнуће оставља поруку свом српском роду и увек актуелну дилему: коме ће историја најзад дати предност - Карађорђу Петровићу или Милошу Обреновићу?

У мемоарском тексту „Врлине светосавске душе“ сведочио како су пре пола века, на завршници антифашистичког рата, одашњи српски православни домаћини спашавали пораженог немачког војника и како су том приликом два мртва брата спасила трећег, живог.

Две стране листе посветили смо обичној српској жени: родитељи и домаћини. Дакле, не само пресветој српској жени Богородици Тројеруцици, епиској Косовки Девочки или Стојанки мајки Кнежепољки, већ оној из народа, најскромнијој, која је рађајући и радећи јачала и чувала наш биолошки опстанак у свим нашим балканским моријама и страдањима између Содома и Гомора, азијске Пеле куле и „европејског“ Јасенова!

И да не набрајамо шта бете још све поучно и корисно прочитати у „Савиндану“ који од овог броја прераста у светосавску ревију која ће се једном годишње налазити у рукама свих мислених Срба у свим српским земљама и дијаспори.

Милешевски културни клуб „Свети Сава“ предлаже да у поводу текућих јубилеја - 400-годишњице спаливања моштију Светог Саве на Врачару и 450-годишњице Милешевске штампарије ревија „Савиндан“ постане матична свесрпска трибина која се гласи из корените земље српске: рашке области и милешевске епархије. Она ће и духовно и културно повезивати све Србе без обзира где живе и раде, у земљи или расејању. А то је даље цетање милешевског флуида о коме с разлогом и поносом пишемо у овом јубиларном броју.

Таквом крупном и племенитом циљу и задатку мора да одговара и квалификована редакција часописа која га рађа, креира, осмишљава. Нека мисаоне и емоционалне искре будућег часописа „Савиндан“, на доброт српског народа и прагматичног, животворног светосавља, вечито светле из оног светог пепела кога је пре 400 година развејала панонска кошава са Врачара на све четири стране света и њиме „во вјек вјек“ овећава сваки српски дом!

Милорад Веруовић

ВИДОВДАНЦИ

Прије сто година -
двјеста, триста, четири,
пет стотина љета
прије...?
па све до овог года,
једнака нам судбина била
и иста света мјеста.
Једнако скупа слобода!

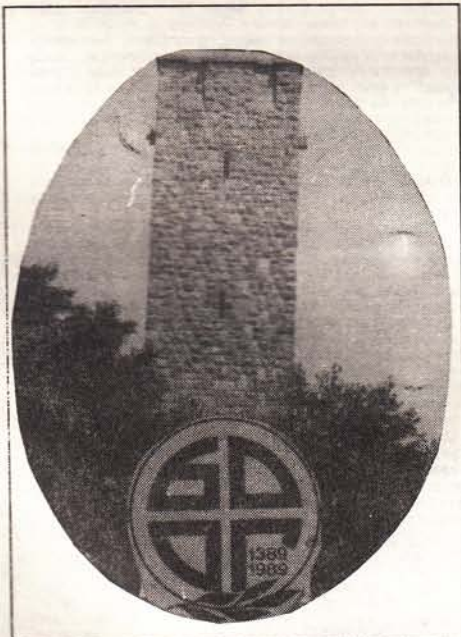
Клели се једнако Лазару,
Вука издајником звали,
тражили правду стару -
гинути смо знали.

Помрчине нам мреже плели,
отровне стреле слали,
разорит и гробља хтели
- мучили, пекли, клали...

Главе нам на Сунцу сушили,
а оне већ Небом ходиле;
родна гнијезда рушили,
светоротке нова свиле
и тиће гајиле.

Пет столећа и више,
затирали нас у крви.
Ал' Божје заливале кише,
нидали наново и били први.

Ми смо народ једини
коме и смрт блиста
и опет нас са животом
сједини

Споменик косовским јунацима на
Газиместану снимљен уз 600-годишњицу
битке на Косову

Свима је судбина вазда
иста.
Сви пијемо из једне чаше!
Свима се расте и у смрт
жури!
Исте су вазда погибије наше
и исти нам миришу божури.

Пет стотина пуних љета
Лазар нам причест дава,
међ' својом војском шета,
Главом је обасјава.

Столећа, пуних пет,
клицали: Милоше, Гавриле,
Стеване, Ђорђе, Танаске...
дивили читав свијет -
ломили армаде адске, царске.

Ми на Земљи најмање трајемо,
међ' зв'јездама највише нас има
- Небо красимо.
У друштву смо само са светима!
Ми и не умиремо већ се спасимо.

Бог нас напаја и зове себи.
Без нас Небеса не би тако сјала,
Светиња толико било не би,
а Земља би остала духовно мала.

Ми смо народ изиш'о из раја
и гдје нам је нога земљу дотакла
све је засјало вјечно, без краја,
- нестало мрака, понора, пакла.

Народ смо који не зна за тмине
и свуда сије само луче.
Надмоћно гледамо из Божје висине
и кад нас немоћни на Земљи муче.

Ми смо народ који непрестано косе,
а он још љепши и силнији расте
јер га богомајки квасе росе,
а дух му враћају анђеоске ласте.

Ми смо народ што ће вјечно трајат'.
Нас Господ чува и муњом и громом!
Ув'јек ћемо знати Земљу с Небом спајат'
и једнако звати својим домом.

Наше мајке једино црна марама
украшава,
• Од свилен власи вијенце плету,
Ми смо Срби народ који васкрсава
Највећи, најјачи, најбољи у
Богосвету.

Исти смо с крстом и на крсту.
Почетак имамо али смо без краја
и душом и тијелом сливени у Христу.
Видовдан сваки све нас чвршће спаја.

др Чедомир М. Лучић

ЗВЕЗДА ИЗНАД РАСА

Сваког јута поспремање,
собе, где се народ ствара:
све у страху од - Немање,
строгог оца - и владара!

После, током целог дана,
док је отац на престолу:
он, и нежна мајка - Ана,
измишљају дечју школу!

Књиге су им: небо, траве,
испод којих радост ниче,
док гласници не најаве:
Цар се враћа! Мируј принче!

Кад отпусти витезове,
и ишчезне царска свита,
за вечером, владар зове,
сина - да му псалме чита!

Нема од тог лепшег часа,
нити ће га икад бити:
сија звезда изнад Раса,
то анђео Растка штити!

А кад падне поноћ густа,
по Србији, која спава,
прозборе му бошја уста:
Бићеш једном монах Сава!

Кривоје Илић

ПОРУКА СВЕТОМ САВИ

Свети оче мога рода
Да ли видиш шта се згоди
Шта остаде од народа
Кога свети дух твој води

Одбио си римског цара
Папску круну и одору
Због будућег Хилендара
Кренуо у Свету Гору

Покрај тебе на Врачару
Слушам прошлост са прозора
Монах сам у Хилендару
Све је ово Света Гора

Поникли из твога прста
Сви смо одраз твога лика
Земљом ходи крст до крста
Мученик до мученика

Хтедох да сам теби ближе
Крај кубета твога храма
Твоје мошти пламен лиже
Нестајемо Тешко нама

Да ли су нам пути били
Усмерени к правом Богу
Или смо се заглибили
У каљузи и брлогу

Гледам твоје кубе златно
Свуда лелек Свуда крици
Ништа ново Време ратно
Умиремо безверници

Свитања се Срби плаше
Ко ће да им грех исправи
Тек када се замонаше
Вратиће се светом Сави

др Марко Младеновић
писац и универзитетски професор

РАСТКОВИНА

Од вучјег пастира,
До штапа и мудрости
Земаљског сина
Науком небесне књиге

Рашки принц љубави
С Истока на Запад
Са Запада на Исток
Отвори окна

Засади гајеве храстова и липа
Синовцима родослов просветли

Сад гајеве секу, суше,
Безбожни синовци кроз
Тарабу блену

Вучко Шелог

САВИНЕ ВОДЕ

Сред горе проклете
Сунцу у јутро загледан
извор планински леденицом
од које зуби трну
Православљу жеђ утаља

Мироточи из камена
вода студена
и зими и лети
осам стотина година
а кап је свака
суза
жубор молитва
свечева

Од тог места три стазе
ко три прста крећу
али свака пут истока гледа
Ваљда зато што и нема
друге стране до истока

А извор
неуморно и брижно мотри
на равницу благородну
на Патријаршију Пећку и
Дечане Високе
ослушкује звона и песму
јутарњу из порте Гориоча
и стара се да Метохија
никад не оједни

И гласом који му
пастир Сава подари
учи нас вери и
истини да
Света Гора нема ближег рода
од проклете горе Проклетије
нити Света Земља уточишта
до под крстом
сестре јој Србије

Александар Нишавић

АНЂЕЛУ БЕЛОМ

(одломак)

Испод твојих раширених крила
убрах бели прах са зида
помешан са мирисом барута
заједно
у име Оца
Сина
и светог Духа
да се оплодимо из пепела
не остављајмо за сећање
кривотворене истине
у краљу Владиславу
потврђене
нек одјекну црквена звона
младе српске мајке
сваког маја да забремене
међ звездама оне корачају
свијају гнезда
од муње и громава
да нам гране стабла родослова
усправно стоје
кроз све векове.

Будимка Стојанов

САВИНО СВИТАЊЕ

Српском народу

Стопили се па се устопили
Бела месечина
И Бели Сава
На земљи Немањића,
Немушто зборе дозорицу.

Белог Саву умива месечина,
Купа у седеф росан.
Од главе до пете занети
Скоро до зоре
У земљи Немањића.

Бела месечина листа белу књигу
Са Савиних груди,
Одгонета словарицу
Које то завете Бели Сава
Србима слови.

Са совиног чардака
Плачан кликтај снобудице
Прекида сањарења:
Месечина открили невина
Сава остаје са небеским Србима,
Стопили се па се устопили.

Буро Милекић

ОЦЕНА ИЗ ПОДГОРИЦЕ

ШИРЕЊЕ ДУХОВНИХ ВИДИКА

Уважени уреднице Веруовићу, искрено ме радује што Милешевски културни клуб „Свети Сава“ и „Савиндан“ све успешније васкрсавају православље и дају велики допринос богаћењу и других духовних вриједности у природно раскошној долини Лима, која је била и остаје средиште српског народа. Клуб и лист имена Светог Саве имају изванредну улогу у афирмацији културних вриједности из наше прошлости којима је веома богата рашка област, кичма српског етничког простора. И право је да ту, у Пријепољу, граду „на светим водама Лима“, гдје су у манастиру Милешеви 360 година биле похрањене мошти Светог Саве, живе и делују ове духовне установе које гаје и оживљавају све вриједности вјековима потискиваног културног наслеђа.

САВИНДАН је заиста јединствена и драгоцен ревија у нас која Вашим знањем и новинарским умјењем доприноси ширењу духовних видика у области Старе Рашке. Честитајући на овако уређеном и садржајно богатом листу желим Вам даљи успјех у овом племенитом и интелектуалном послу.

С поштовањем

проф. др Миомир Дашић
члан Црногорске академије
наука и уметности

ПОРУКА ИЗ СУБОТИЦЕ

УТЕМЕЉЕЊЕ САРАДЊЕ

Драги колега Веруовићу, брате хиландарски и познаниче са нашег заједничког ходочашћа у Свету Гору! Ово моје писмо, теби упућено, је прва „копча“ сарадње нашег Српског културног центра „Свети Сава“ из Суботице и нашег клуба. Везани смо не само именом већ и основним одређењем - неговањем и развијањем српске националне културе. То се види и из нашег часописа „Луча“ кога вам шаљемо и који ћете у размену за „Савиндан“ редовно добијати. Ми се у Суботици трудимо да будемо барјактари укупних културних догађања. Кажу да у томе успевамо. Сада позивамо Пријепољчане на братску сарадњу. Ја сам, иначе, протекле године два пута био у Хиландару (у мају месецу и новембру 10 дана). Спремам текстове за јубиларну 800-годишњицу манастира Хиландара. Шест дана сам ходио стопама Светог Саве до манастира Стари Русик (где се замо-нашио) и до Савине келије у Кареји у којој је писао чувени карејски типик. Мало је рећи да су то били импресивни доживљаји.

Раде Ковачевић, новинар

ПИСМО ИЗ АУСТРАЛИЈЕ

ЗА ЧИСТОТУ ЈЕЗИКА

Поштовани светосавци, прочитали смо Ваш напис у НИИ-у у коме се Милешевски културни клуб „Свети Сава“ из Пријепоља залаже за обележавање 800-годишњице настанка прве српске државе у Старом Расу. У том значајном чланку нашло се, нажалост, доста страних речи, уместо оних наших, лепих, које имамо у српском, матерњем језику. То је повод да Вам се обратимо и запитамо: зар наш језик није толико богат речима, него да га подупиремо туђицама? Све туђе речи у Вашем напису смо подвукли и шаљемо Вам то на увид. Колико би Ваша беседа у НИИ-у лепше одјекнула да уместо туђих стоје наше речи? Чист, изворни српски језик је заиста бисерни језик, језик лепоте и сјаја! Зато не дозволимо да се наш матерњи језик квари и упропаштајује. И Ваш клуб (а и то „клуб“ је туђа реч!) треба да оснује друштво за чистоту и заштиту српског језика. Ми смо далеко од наше отаџбине па нас боли ако се не чува и труни наш матерњи језик. Нико не даје право писцима и новинарима да врше светогрђе над српским језиком. Молимо Вас да упознате своје чланство са нашим позивом свим Србима да чувају чистоту свог матерњег језика. У то име примите наше искрене поздраве.

Друштво за чување и
заштиту српског језика
Мелбоурн, Аустралија

НАШ ОДГОВОР

Трудили смо се да овај број „Савиндана“ садржи мање туђих речи. И по томе се он разликује од претходних бројева. А то већ много значи. Зато се у нашем опоздраву браћи из далеке Аустралије најлепше захваљујемо на овом упозорењу.

Уредништво

РЕЧ-ДВЕ О „САВИНДАНУ“

ТАЈНА УСПЕХА

Драго ми је што ми се, прво, пружила прилика да читам „Савиндан“, као стварно добру публикацију и, друго, што је њен главни и одговорни уредник мој некадашњи узоран ђак из Учитељске школе у Новом Пазару. Сматрам да је ова ревија једно драгоцене освјежење у области публицистике Полимља, рашке области, па и много шире. То оцењујем на основу последња два броја. Претходна четири нисам читао. Број 6 особито привлачи пажњу читалаца богатом садржином и изванредним графичким и ликовним решењем. На својим страницама он осветљава прошлост тог краја који је одиста био кичма српске државе у њеном настајању. Очито да се „Савиндан“ и не чита као новина, једном и на брзину, већ полако и као књига из које се може доста научити. Веома је значајно што су сарадници ревије угледне личности: академици, историчари, књижевници, социолози, новинари. А веома занимљиве теме дотичу и они мање познати аутори. Сви прилози су од животне важности за српски народ и његову културу.

И ревија и клуб који је издаје су прокламовали своју ванстраначку позицију. Међутим, не бих рекао да се уредништво доследно придржава тог начела. Верујем да ће „Савиндан“ имати и већи и пун успех ако се редакција у својој уређивачкој политици буде чврсто

држала своје прокламоване ванстраначке линије. Ту је садржана тајна нашег успеха. Томе се и ја прикључујем својим прилогом о мом некадашњем професору и завичајцу Драгиши Боричићу.

Душан Вулетић, професор,
Београд

ДУЖНО ИЗВИЊЕЊЕ

Поштовани уреднице, уважени читаоци „Савиндана“, У цењеном часопису „Савиндан“ бр. 6, штампаном прошле године, на страни 6, објављен је мој скромни чланак под насловом „Седам векова милешевског новоканона“. Дужан сам сада да укажем да сам у том напису направио неке недопунске методолошке грешке.

Прво, није правилан назив „новоканон“, већ „номоканон“. Друго, погрешно сам што на одговарајућем месту нисам цитирао двојицу наших великих научника-академика који више нису међу живима а то су: проф. др Војислав Ј. Ђурић и проф. др Димитрије Богдановић. Дубоко се клањам њиховим сенима. За то се извињавам и свим читаоцима ове угледне публикације, а њену Редакцију учтиво молим да објави ово моје дужно извињење.

Слободан Неволјица, историчар
Чачак

ПОВОДОМ ОСАМ ВЕКОВА СВЕТОСАВЉА

СТИЖЕ БОГОРОДИЦА ТРОЈЕРУЧИЦА

Копија чудотворне иконе Богородице Тројеручице из манастира Хиландара у Светој Гори стићи ће у Србију у мају ове године о Спасовдану дану као дар свих светогорских монаха српском роду коме треба да донесе дуго очекивано духовно преображење и обожење. Прва копија донета је из Свете Горе пре 12 лета на поклон манастиру Студеници поводом његове 800-годишњице. Нова Тројеручица је живописана у братству светогорског манастира Буразери поводом 800 година српске духовности и настанка светосавља и у знак сећања на одлуку Стефана Немање и његове жене Ане да се обоје замонаше на Благовести 1196. године у Студеници. Богородица Тројеручица је вековима била игуманија манастира Хиландара. Она ће походити све српске земље и с леве и с десне обале Дрине. У монашкој пратњи ове иконе коју је Свети Сава добио на поклон приликом посете Христовом гробу у Јерусалиму налазиће се и представници свих манастира Свете Горе, јединствене православне монашке републике у свету. Грци су понудили специјални авион којим ће ова икона (за чије је окивање сребрном ризом и украшавање драгим камењем дато 40 хиљада немачких марака) бити превезена од Солуна до Београда. Дочек Богородице Тројеручице у храму Светог Саве на Врачару благосовиће Његова Светост патријарх Павле и одредиће где

ће бити смештена ова најновија копија иконе (Тројеручице) са трећом руком од сребра. Разумна су очекивања да то буде у манастиру Милешеви.

М. Кубуровић

Ученице осмог разреда ОШ „Свети Сава“
са светосавским свескама

ОСНОВНА ШКОЛА „СВЕТИ САВА“
У ПРИЈЕПОЉУ

УЗОРНА ВАСПИТНА УСТАНОВА

Основна школа „Свети Сава“ у Пријеполју (Бостани) потиче из манастира Милешева где је настала у прошлом веку. Зато је недавно и добила име Светог Саве. Она сада броји 787 ученика. По свом укупном наставном раду и унутрашњем реду и изгледу она све више израста у узорну васпитно-образовну установу у овом делу Србије.

НАШ ВРЕМЕПЛОВ

ПРВА ЗАХВАЛНИЦА

Одлуком Главног одбора Милешевског културног клуба „Свети Сава“ у Пријеполју је додељено и уручено ово прво, посебно признање Милораду Веруовићу, потпредседнику клуба, главном и одговорном уреднику „Савиндана“ и иницијатору оснивања ове културне организације за његов „изузетан допринос афирмацији клуба и остварење његових програмских циљева“ у протеклих шест година.

Уз светосавске свечаности ову заслужену похвалу Веруовићу је уручио Миле Плескоњић, председник Главног одбора. Тим поводом упитали смо похваљеног шта ово за њега значи обзиром да и пензионерске дане проводи у плодном раду.

- Једни кажу да је живот борба, други да је игра, а ја верујем да је живот рад који је извор свих људских радости. То осећање ме носи целог живота, - одговорио је Веруовић.

М. Милановић

„НОЈЕВ КОВЧЕГ” СРПСКЕ ДУХОВНОСТИ

Манастир Хиландар

Следеће године српски манастир Хиландар у Светој Гори (Грчка), задужбина Светог Саве и његовог оца Светог Симеона (Стефана Немање) обележава 800-годишњицу свог постојања (1198-1998). Овај храм сликовито називају „Нојев ковчег” српске националне културе и духовности. Зашто? Зато што је то највећа ризница и вековни чувар-музеј српске аутохтоне културне баштине. И као такав привлачи и вернике-ходочаснике и културне посленике. За последњих шест љета преко „Доброћинства”, туристичке агенције Српске Православне Цркве, искључивог организатора групних путовања, Хиландар је посетило преко пет стотина поклоника.

За предстојећи јубилеј Милешевски културни клуб „Свети Сава” организује ходочашће у Хиландар групе од 25 својих чланова. Они ће посетити и крунски споменик новије српске националне историје - ЗЕЛТИНЛИК, код Солуна где почива осам хиљада српских родољуба. Србија тада обележава 80 година пробоја Солунског фронта (1918-1998), датума кога памти цео поштени, слободољубиви свет. Прошле јесени на ле-

гендарним острвима Крфу и Виду одржан је парастос изгинулим српским војницима. Том чину су присуствовали и престолонаследник Александар и принц Томислав Карађорђевић. Они су 70 година после краља Александра и краљице Марије (1926) први из династије Карађорђевића који су дошли на ова острва српског спаса да се поклоне сенима храбрих. И да се на том непресушном слободарском врелу напоје песничким стиховима:

*Тамо далеко, далеко крај мора,
где цвета лимун жут,
тамо је српској војсци једини био пут!*

М. Веруовић

ЗЕЛТИНЛИК:
спомен-храм српским ратницима на
војничком гробљу код Солуна

Грчка туристичка карта троглавог полуострва Халкидики
на жарком Леванту у Егејском мору (залеђе Солуна)
са беспутном Светом Гором и манастиром Хиландаром

●Издаје: Милешевски културни клуб „Свети Сава” у Пријеполу ●Излази сваког Савиндана ●Главни, одговорни и технички уредник: Милорад Веруовић ●Редакција: др Милован Митровић, Веселин Нишавић, Војкан Бојовић, Љубомир Шуљагић, Милева Малешић и Драгољуб Гагричић ●Издавачки савет: Велибор Јоксимовић (председник), Амфилохије Радовић (митрополит црногорски), Матија Бећковић (академик), Драгиша Милосављевић (историчар), Добрило Аранитовић (професор), Ђуро Милекић (песник) и Вујица Бојовић (професор) ●Ликовно решење заглавља: Веселин Нишавић ●Фотографије: Зоран Зекавић (фото-студио „Репортер”) и Раде Прелић (фоторепортер ТАНЈУГ-а) ●Рачунарска припрема штампе: Виолета и Зоран Глушчевић ●Техничка реализација: Станко Пурић ●Штампа: штампарија „Милешево” Пријеполје ●Жиро-рачун: 43000-678-7-5124 НБЈ ЗОП Пријеполје ●